

Forsvarsministeriet

fmn@fmn.dk

ich@fmn.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
DIREKTE 3269 8905
MOBIL 3269 8905
MAF@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

J. NR.

540.10/31805/MAF/HSC/ANPE

HØRING OVER UDKAST TIL FORSLAG TIL LOV OM NET- OG INFORMATIONSSIKKERHED

7. MAJ 2015

Forsvarsministeriet har ved e-mail af 21. april 2015 anmodet om Institut for Menneskerettigheds eventuelle bemærkninger til forslag til lov om net- og informationssikkerhed.

1. LOVFORSLAGETS BAGGRUND

Lovforslagets formål er medvirke til at sikre en robust informations- og kommunikationsteknologisk infrastruktur (ikt-infrastruktur) ved at fremme informationssikkerheden i net og tjenester og sikre, at elektronisk kommunikation kan finde sted i beredskabssituationer og i andre ekstraordinære situationer.

Lovforslaget skal ses på baggrund af, at det danske samfund i stigende grad er afhængigt af telenettet i form af datakommunikation og telefoni. Efter en ressortomlægning i 2011 administrerer Erhvervs- og Vækstministeriet telelovens bestemmelser om teleudbyderes generelle virksomhed, mens Forsvarsministeriet administrerer reglerne om informationssikkerhed og beredskab. Med lovforslaget flyttes telelovens bestemmelser om informationssikkerhed og beredskab til en ny net- og informationssikkerhedslov under Forsvarsministeriet.

Instituttet har følgende bemærkninger:

Institut for Menneskerettigheder finder overordnet lovforslagets fokus på at øge informationssikkerheden og sikre en robust ikt-infrastruktur positivt.

2. CENTER FOR CYBERSIKKERHEDS UDVIDEDE BEFØJELSER EFTER LOVFORSLAGETS KAPITEL 2

Efter lovforslaget kan Center for Cybersikkerhed (CFCS) stille en række krav til udbydere af offentligt tilgængelige net og tjenester. Kravene kan vedrøre flere forhold, for eksempel minimumskrav til

informationssikkerheden, risikostyring, underretning ved brud på informationssikkerheden, som har væsentlige følger for driften af net eller tjenester, leverandørkrav og beredskab. Overtrædelse af krav eller påbud fra CFCS kan straffes med bøde.

CFCS bliver i den forbindelse bemyndiget til at fastsætte en række administrative forskrifter; bemyndigelser som et vist omfang hidtil har været tillagt Erhvervsstyrelsen, mens andre er nye. CFCS får ganske brede bemyndigelser at udfylde lovteksten.

Efter instituttets opfattelse bør rammerne for de beføjelser, som CFCS får til at varetage sine opgaver imidlertid nærmere konkretiseres og fastsættes under inddragen af Folketinget og efter høring af relevante interessenter. Herved undgås det, at CFCS både fører tilsyn og samtidig udmønter centrale dele af lovens indhold. En nærmere afgrænsning af CFCS's beføjelser vedrører særligt beføjelserne omtalt i lovforslagets § 3.

Som eksempel på den brede regulering i lovforslaget kan der henvises til lovforslagets § 3, stk. 3, hvorefter CFCS kan fastsætte nærmere regler om påbud til udbydere, såfremt det er "af væsentlig samfundsmæssig betydning". Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at påbud efter § 3, stk. 3, normalt vil have karakter af erstatningsfri regulering. Det kan dog ifølge bemærkningerne til lovforslaget ikke udelukkes, at påbud i visse tilfælde vil kunne ramme udbydere så økonomisk intensivt og atypisk hårdt, at der kan rejses spørgsmål om ekspropriation, jf. grundlovens § 73.

Instituttet er opmærksomt på, at den gældende regulering på området i et ikke ubetydeligt omfang sker ved bekendtgørelser mv.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder – at Center for Cybersikkerheds beføjelser efter lovforslagets § 3 nærmere afgrænses og konkretiseres.

3. TILSYNSBESØG EFTER LOVFORSLAGETS § 9

Med lovforslagets § 9 bliver CFCS tillagt beføjelse til at foretage tilsynsbesøg, ikke blot hos udbydere, jf. § 9, stk. 6, men også hos udbyderes samarbejdspartnere, leverandører og underleverandører, jf. § 9, stk. 7.

Tilsynsbesøg kan gennemføres, hvis det er "nødvendigt af hensyn til informationssikkerheden" med henblik på at påse overholdelse af loven og regler udstedt i medfør af loven, med et varsel på syv dage og uden

retskendelse. Det fremgår eksplicit af lovforslaget, jf. §§ 9, stk. 6 og 7, at CFCS i den forbindelse ikke kan tilgå kommunikation til, fra eller mellem udbydernes kunder, samt at der er tale om varslede tilsynsbesøg.

Tilsynsbesøg vil foregå i forretningslokaler, som nyder beskyttelse efter henholdsvis grundlovens § 72 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 8.

Grundlovens § 72 stiller ved sådanne tilsynsbesøg krav om retskendelse, med mindre der ved lov foreligger særegen undtagelse. Ved lovforslaget foreligger sådan særegen undtagelse. EMRK artikel 8 indeholder ikke - som grundloven – et udgangspunkt om retskendelse, men et krav om retskendelse kan være en sikkerhedsgaranti, som kan retfærdiggøre indgreb i artikel 8. Når der foretages indgreb efter EMRK artikel 8, skal der foreligge tilstrækkelig klar og præcis lovhjemmel, indgrebet skal forfølge et legitimt formål samt være nødvendigt, herunder proportionalt.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at tilsynsbesøgene vil blive foretaget rutinemæssigt, og derfor vil der ikke forud for et besøg foreligge et mistankegrundlag, som vil kunne danne grundlag for en retskendelse. Forsvarsministeriet vurderer derfor, at tilsynsbesøgene ikke er egnede til domstolsprøvelse. Omvendt forudsættes det i bemærkningerne, at denne mulighed kun forudsættes anvendt, hvis tilsvarende resultat ikke kan opnås med andre og mindre indgribende muligheder.

Instituttet bemærker, at grundlovens krav om retskendelse også finder anvendelse på rutineprægede husundersøgelser. Kravet om retskendelse kan for eksempel også forebygge misbrug af tilsynsbesøget. Instituttet finder derfor, at fravigelse fra grundlovens udgangspunkt bør ledsages af en mere udførlig begrundelse. Set i lyset af at tilsynsbesøg skal varsles mindst syv dage før, bør der i praksis være tid til at indhente en retskendelse forud for tilsynsbesøget.

- Instituttet anbefaler - henset til indgrebets karakter og med henblik på at fremme den enkelte menneskerettigheder – at det i lovforslagets bemærkninger uddybes, hvorfor det er nødvendigt at foretage tilsynsbesøg uden retskendelse.

Det ses ikke er nærmere beskrevet, hvornår et tilsynsbesøg er "nødvendigt af hensyn til informationssikkerheden". Det vil således ikke stå udbyderne tilstrækkeligt klart, hvornår de vil kunne udsættes for et sådant indgreb, og eventuelt træffe foranstaltninger med henblik på til at undgå det.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder - at betingelserne for at foretage tilsynsbesøg efter lovforslagets § 9 hos udbydere og disse underleverandører nærmere præciseres i lovtæksten.

4. OM CENTER FOR CYBERSIKKERHEDS VIRKSOMHED

Ifølge lov om Center for Cybersikkerhed § 8 er CFCS's virksomhed undtaget fra offentlighedsloven (med undtagelse af notatpligten), forvaltningslovens kapitel 4 til 6 (reglerne om aktindsigt, partshøring og begrundelse) samt persondataloven. Ifølge forarbejderne til lov om Center for Cybersikkerhed forudsættes det, at CFCS i størst muligt omfang efterlever principperne i offentlighedsloven og forvaltningslovens kapitel 4-6. Det fremgår af lovforslagets bemærkninger, at CFCS forventes at følge persondatalovens principper. Samtidigt er der grund til at fremhæve, at CFCS er forpligtet til at overholde EMRK artikel 8 om privatlivets fred, herunder beskyttelse af personoplysninger, og EU-Chartrets artikler 7 og 8 om samme.

De udvidede beføjelser, som CFCS tillægges efter lovudkastet, vil også få betydning for behandlingen af personoplysninger, herunder personfølsomme oplysninger.

Udgangspunktet i dansk ret er, at offentlige myndigheder skal overholde forvaltningsloven, offentlighedsloven og persondataloven. Instituttet sætter derfor spørgsmålstegn ved, om det fortsat er berettiget at undtage CFCS fra almindelige forvaltningsretlige krav, når centrets virksomhed som tilsynsmyndighed udvides betydeligt. Instituttet finder, at der ved tildelingen af nye eller udvidede beføjelser til CFCS bør tages eksplicit stilling til, om de nye beføjelser nødvendiggør en fravigelse af normale lovkrav. I bemærkningerne til lovforslaget tages der imidlertid ikke stilling til dette.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler – med henblik på at fremme den enkeltes menneskerettigheder – at det overvejes, om det fortsat er berettiget at undtage Center for Cybersikkerhed fra almindelige forvaltningsretlige principper, når centrets rolle som tilsynsmyndighed udvides betydeligt.

Der henvises til j.nr. 2014/004373

Med venlig hilsen

Martin Rosenkilde